

Minska risken för att smitta kommer in och sprids på äldreboenden

– checklista med reflektionsfrågor

Att hindra att smitta kommer in och sprids i äldreomsorgen är en stor utmaning. Risken kan minskas genom ett systematiskt förbättringsarbete. I det här dokumentet finns reflektionsfrågor och tips på olika teman som kan inspirera till förbättringsåtgärder – på kort och lång sikt.

Frågorna kan i stora delar vara relevanta för andra verksamheter på socialtjänstens område, såsom korttidsboenden och LSS-bostäder. Listan ska däremot inte ses som heltäckande för allt en verksamhet behöver ta i beaktande.

Smittan rör sig i första hand med människor

Det finns många vägar som smittor kan spridas till särskilda boenden, men i första hand kommer smittan med människor som för med sig smittor. Det kan till exempel handla om

- personer som bor på boendet men som gör ärenden utanför
- personer som flyttar in
- närstående som besöker boendet
- personal som är anställda på boendet
- personal som kommer till boendet för att utföra vissa uppgifter.

Under vinterhalvåret kan olika virus spridas i samhället, t.ex. säsongsinfluensa, covid-19, RS, calici-virus (vinterkräksjuka). Därför är det viktigt att du som arbetar inom vård och omsorg håller i det smittförebyggande arbetet.

Det är viktigt att du som arbetar inom vård och omsorg alltid arbetar smittförebyggande och följer de basala hygienrutinerna.

Risikanalyser är en viktig grund

Verksamheten ska arbeta med riskanalyser. Det innebär att man fortlöpande bedömer om det finns risk för att det inträffar händelser som kan medföra brister i verksamhetens kvalitet.

Frågor om personal och kompetens

Bemanning

- Hur ser bemanningen ut olika tider på dygnet?
- Hur ser det ut vid exempelvis sjukfrånvaro?
- Hur är planeringen inför semestertider?

Särskilda team eller enheter

- Finns möjlighet att dela arbetsgruppen så personal vid ett utbrott av smitta kan arbeta med de som har smittats? Vid vissa smittor kan det vara aktuellt för den personalen att inte ha tillgång till kök, förråd eller andra utrymmen, t.ex. calici (vinterkräksjuka).
- Finns det möjlighet att bemanna så att det är två sjuksköterskor under varje pass, där en arbetar i teamet som tar hand om boende med någon särskild smitta och den andra i teamet som tar hand om friska boende?
- Är det möjligt att dela upp hanteringen av klädtvätt från boende mellan personal som arbetar med smittade respektive inte smittade?

Personalens kompetens

- Har all personal nödvändig kunskap om basala hygienrutiner, användning av skyddskläder och skyddsutrustning samt hur olika smittor sprids?
- Behövs utbildningsinsatser?

Tips!

Använd gärna Socialstyrelsens webbaserade utbildningar inom vårdhygien för personal och chefer som jobbar i verksamheter. Basala hygienrutiner i vård och omsorg som riktar sig till personal. Denna utbildning finns även på engelska.

Utbildning *Förebygga och förhindra smitta – för chefer i vård och omsorg* riktar sig till chefer.

- Finns det tid för samtal och uppföljning efter genomförda utbildningar?
- Finns det rutiner för att följa upp verksamhetens följsamhet till hygienrutinerna?

Tips!

Förslag på arbetssätt finns i Socialstyrelsens dokument Stöd i arbetet med basala hygienrutiner.

- Hur skapas förutsättningar att påminna och stötta varandra i arbetsgruppen?

Frågor om lokaler och utrustning

Lokaler

- Hur är lokalerna utformade utifrån risk för smitta? Reflektera till exempel över lägenheter och köksutrymmen. Andra viktiga utrymmen är förråd och gemensamma lokaler och entréer.
- Har alla boende tillgång till egen toalett?
- Hur skyddas andra boende och personal från boende som har insjuknat av en smittsam sjukdom?
- Vilka möjligheter finns det för de som är eller misstänks vara smittade att röra sig utan att föra smittan vidare? Och hur kan vi på andra sätt stötta dessa personer?

Dator och telefon för personal

- Finns det rutiner för hantering och rengöring av teknisk utrustning? Tänk på att alltid desinfektera dina händer innan du använder dator och telefon.

Städning och materiel

- Vilka rutiner finns för städning eller hjälp med städning av lägenheter eller rum hos smittade personer?
- Är det möjligt att förvara ytdesinfektionsmedel, handdesinfektionsmedel, engångshandskar och förkläden, skyddsrock, tvål, tvättkorg och avfallspåse i lägenheten hos den som är smittad?
- Vid vissa smittor kan det vara aktuellt med munskydd, visir, etc.

Hantering av hjälpmedel

- Finns rutiner för rengöring och desinfektion av hjälpmedel som används av mer än en person?
- Finns det rutiner för att hantera hjälpmedel som ska åter till hjälpmedelscentral?
- Hur säkerställs förebyggande underhåll och periodiska kontroller av medicintekniska produkter?

Frågor om kontakt och besök

Kontakt med närstående

- Har närstående god tillgång till information om vad som händer på boendet och med deras närstående?
- Finns det möjlighet för boende och närstående att få hjälp med alternativa sätt att hålla kontakt, till exempel digitalt genom videosamtal exempel digitalt genom video- eller telefonsamtal?
- Finns rutiner för andra tillfälliga besökare i boendet under ett utbrott av någon smitta? T.ex. tandläkare, frisör, fotvårdare, hantverkare.

In- och utflyttning av boende

- Vilka rutiner finns när en ny person flyttar in på boendet?
- Finns det rutiner för när en person återvänder efter vistelse på sjukhus?
- Vad gäller för personer som har misstänkt eller bekräftad smitta?
- Vilka kontakter tas innan personer flyttar från slutenvård till boendet?
- Vilka kontakter tas innan personer flyttar från hemsjukvård till boendet?
- Hur samverkar boendet med närstående i samband med inflyttningen för att hindra smittspridning?
- Finns särskilda rutiner för städning av rum vid utflyttning?
- Hur samverkar boendet med närstående i samband med utflyttning för att hindra smittspridning?

Övrigt, olika arbetsuppgifter

Åtgärder för att stödja boende att minska smittspridning

- Vilka arbetssätt används för att stödja de boende att tvätta händerna ofta och vid behov hålla avstånd?
- Hur instrueras boende om hostetikett, det vill säga att hosta och nysa i armvecket eller i pappersnäsdukar som tillhandahålls?
- Hur informeras boende om att de kan bära på smitta och smitta andra även om de är vaccinerade?

Åtgärder för att stödja närstående och andra besökare att minska smittspridning

- Vilka arbetssätt används för att stödja närstående och andra besökare att upprätthålla en god handhygien och hålla avstånd vid behov?

Personer som är oroliga

- Finns rutiner för att lindra oro hos till exempel personer med demenssjukdom som kan ha svårt att hålla avstånd och därför riskerar att bli smittade eller smitta andra?